

Професійний розвиток академічних викладачів в сучасній Польщі

Яковенко Олена Іванівна¹

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Ізмаїл, Україна

E-mail: lena.jakovenko2012@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2280-2701>

Автор наголошує, що прагнення України інтегруватися до європейського освітнього простору зумовлює необхідність детального аналізу та систематизації досвіду зарубіжних країн щодо професійного розвитку науково-педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. Актуалізує розгляд підвищення кваліфікації та розвиток професійних компетентностей педагогічних та науково-педагогічних працівників на досвіді сусідньої Польщі. Спираючись на наукові дослідження вітчизняних та польських учених, автор з урахуванням розподілу професійних компетентностей академічних викладачів на чотири групи: науково-фахові, психолого-педагогічні, управлінські та цифрові, здійснює аналіз польського досвіду щодо розвитку академічних викладачів. На теоретичному рівні встановлено, що університети Польщі надають своєму професійному складу різноманітні можливості професійного зростання, забезпечуючи найбільш ефективні та сприятливі умови для їхнього подальшого професійного розвитку. Також наголошується на важливості розвитку професійної рефлексії, творчого підходу до своєї професії, вивченні й аналізу не лише своєї педагогічно-професійної, а і власної освітньої діяльності. Авторка аналізує діяльність ряду ЗВО з професійного розвитку академічних викладачів: Варшавський Державний університет, Краківська Академія ім. А.Ф. Моджевського, Поморський університет у Слупську, Соціальна академія наук. Наводить найяскравіші приклади їх діяльності щодо розвитку академічних працівників. Доходимо висновку про те, що професійний розвиток академічних викладачів у Польщі на сьогодні відбувається за допомогою різноманітного інструментарію. Проте заходи, що вживаються сусідньою країною, майже збігаються із роботою за підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у сучасній Україні, натомість вони реалізуються на більш якісному рівні, педагогам представлено більш широкі можливості для вдосконалення професійної діяльності, Польща залучає для освіти своїх фахівців більше міжнародних програм та грантів, які сприяють науковому, дослідницькому та професійному розвитку фахівців освіти. Вважаємо, що в умовах глобалізації та євроінтеграції освітніх процесів, обмін освітнім досвідом є необхідним для надання більш якісних освітніх послуг.

Ключові слова: академічні викладачі, заходи підвищення професійна компетентність, ЗВО Польщі, професійний розвиток, інтеграція, Україна, освітній простір.

Вступ. Сьогодні майже всі європейські країни перейшли на нові шаблони в освіті: Болонський процес, компетентнісний підхід, принцип «освіти впродовж життя». Відбувається формування спільних тенденцій розвитку педагогічної галузі, що значною мірою визначає напрямки подальшого розвитку національної системи освіти, а отже, і вектори підготовки та підвищення компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Наразі ключова роль у побудові майбутнього України належить саме професійності викладачів ЗВО, адже саме від них буде залежати рівень навченості, обізнаності та компетентності випускників ЗВО для ефективної професійної діяльності у різних галузях національної економіки, їхньої готовності до постійного навчання та вдосконалення. Водночас, що для того, щоб навчати таких фахівців, сам педагог ЗВО повинен постійно вдосконалюватися, вчитися, підвищувати свій рівень кваліфікації та рівень володіння компетентностями.

Прагнення України інтегруватися до європейського освітнього простору зумовлює необхідність детального аналізу та систематизації досвіду зарубіжних країн щодо професійного розвитку науково-педагогічних працівників у системі післядипломної освіти.

Вивчення досвіду підвищення компетентності педагогічних та науково-педагогічних кадрів зарубіжних країн відкриває нові можливості для удосконалення системи неперервної освіти педагогічних та науково-педагогічних кадрів в Україні в умовах її адаптації до вимог загальноєвропейського освітнього простору. Значний науковий інтерес, на нашу думку, становить

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю Ізмаїльського державного гуманітарного університету

досвід Польщі, адже саме у цій країні, як і в Україні, сьогодні відбувається орієнтація на загальноєвропейські освітні пріоритети.

Мета та методи дослідження: дослідити сучасний стан процесу розвитку академічних викладачів у сучасній Польщі.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- здійснити теоретичний аналіз системи розвитку академічних працівників у Польщі;
- розглянути приклади ефективних заходів польських ЗВО щодо розвитку академічних викладачів.

Вітчизняні вчені на сьогодні виявляють значну увагу до освітніх процесів у Польщі. Українські вчені (Р. Мушкета, В. Пасічник, І. Шемпрух та ін.) здебільшого вивчають питання професійного розвитку вчителів польських загальноосвітніх шкіл. Так, В. Майборода характеризує розвиток польської університетської освіти й науки, А. Мушиньскі у дисертаційному дослідженні розкриває організаційно-педагогічні умови професійного навчання у польських центрах неперервної освіти. Проблема розвитку академічних викладачів ще недостатньо досліджена. Це зумовило нас звернутися до праць польських науковців Ю. Бугай, К. Грабарчук. Також було використано інформацію з офіційних сайтів ЗВО Польщі.

Для здійснення дослідження застосовано методи теоретичного аналізу наукових праць, інформаційних ресурсів Інтернет-мережі, офіційних сайтів польських ЗВО, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Попередньо відзначимо деякі термінологічні відмінності термінології тематики, що досліджується, у польській педагогічній науці використовується термін «розвиток», що є аналогом українського: підвищення компетентності, підвищення кваліфікації, термін «академічні викладачі» – є аналогом українського: педагогічні та науково-педагогічні працівники, ЗВО.

Академічний викладач – особа, зайнята в університеті на викладацькій, науково-педагогічній чи науковій посаді, здобула освіту в конкретній науковій галузі. Академічного вчителя слід відрізнити від викладачів, зайнятих у системі середньої освіти.

Статус академічних викладачів врегульовано Законом Польщі «Про вищу освіту і науку» (O szkolnictwie wyższym i nauce).

Академічні викладачі обіймають в університеті такі посади:

- науково-педагогічний працівник або науковий співробітник із вченим званням професора в якості професора або доцента,
- науковий співробітник і викладач або дослідник зі ступенем доктора, в якості професора чи викладача,
- науковий співробітник та викладач зі ступенем доктора, як асистент;
- науково-дидактичний працівник зі ступенем магістра в якості асистента;
- викладач зі ступенем доктора, як старший викладач або викладач.
- викладач зі ступенем магістра в якості лектора.

Натепер спостерігається неоднозначне ставлення науковців до визначення необхідних компетентностей, якими повинен володіти викладач, серед польських учених також поки що не існує усталеної думки щодо класифікації компетентностей академічних викладачів. Отже, будемо орієнтуватися на результати нашого попереднього дослідження (Яковенко, 2021), у якому позиціоновано розподіл необхідних компетентностей у чотири групи: науково-фахові, психолого-педагогічні, управлінські та цифрові. Саме з цієї позиції здійснено аналіз польського досвіду щодо розвитку академічних викладачів.

Науково-педагогічний працівник повинен не лише володіти основною базою предмета викладання, але й постійно дізнаватися про новітні розроблення щодо його спеціалізації, загалом педагогічної діяльності, ознайомитися з науковими розробками колег та й самому брати участь у науковому житті педагогічної спільноти. Це надає можливість завжди володіти актуальною інформацією, підвищувати свою ерудованість та педагогічну майстерність. Педагог повинен брати активну участь у науково-дослідній діяльності університету.

Звернімо увагу, що університети Польщі надають своєму професійному складу різноманітні можливості професійного зростання, забезпечуючи найбільш ефективні та сприятливі умови для їхнього подальшого професійного розвитку. У сфері професійного розвитку (дидактичному, науковому та організаційному) викладачі академічних освітніх закладів можуть використовувати різні інструменти та методи.

Зазначимо, як і в інших організаціях, форми розвитку можна розподілити на офіційні (включаючи організаційні щодо досліджуваних тематик) та неформальні (самоосвіта), пов'язані з розвитком педагога під час роботи та поза нею (Jashapara, Wiedza, 2014: 546):

– до перших – належать різноманітність наставництва та коучинга, обговорення на професорських радах, відвідування семінарів, конференцій тощо;

– до інших: самостійна пошукова, аналітична та синтетична діяльність академічних викладачів.

Водночас, вибір доктором тематики дослідження є результатом конкретних потреб і можливостей у розвитку академічного викладача, це залежить від напряму стратегії, обраної та прийнятої університетом. У кожній із вищезазначених галузей від академічних викладачів вимагають визначати здібності, компетентності (включаючи знання, навички та досвід). У будь-якому випадку, повинен бути сформований план професійного розвитку, домовленість між академічним викладачем та його безпосереднім керівником (Justyna, 2016: 66). Чіткий план дозволить академічному педагогу продуктивно працювати з теми свого дослідження та вдосконалювати свою науково-дослідницьку компетентність.

Наголосимо, що у зв'язку із швидкісним удосконаленням педагогічних та технологічних процесів, різноманітний інструментарій університетів Польщі спрямований насамперед на розвиток психолого-педагогічних компетентностей. Саме вони формують не тільки науковця, але й майстерного викладача. Педагог повинен сформувати в собі почуття впевненості у власних професійних навичках, стресоусталеність та емоційну врівноваженість у конфліктних ситуаціях. Викладач повинен постійно мотивувати себе на подальший професійний та особистісний розвиток. Для цього використовують різні заходи щодо вдосконалення педагогічної майстерності, подолання конфліктності в освітньому процесі, оволодіння практичними навичками з психології освіти тощо. В цьому аспекті університетами Польщі проводяться різноманітні конференції, семінари-практикуми, тренінги, круглі столи, ділові ігри тощо. Подібні заходи активно організовуються і щодо підвищення управлінського складника компетентності академічних викладачів.

Для підвищення рівня цифрової компетентності в Польщі при Центрах неперервної освіти створюються навчальні школи «Інформаційні технології в освіті», проводяться практикуми «Дистанційне навчання», «Програмне забезпечення з віддаленого навчання», «Контроль якості навчання при дистанційній освіті» тощо. Академічні працівники відвідують тренінги з оволодіння новими інформаційними та Інтернет-технологіями, їм надається кваліфікована допомога спеціалістів.

Зростаючі темпи змін внаслідок цивілізаційного, технічного та ІТ-прогресу вимагають від академічних викладачів постійної пильності щодо поточних змін та нових тенденцій. Виникає необхідність постійно оновлювати свої знання та систематично вдосконалювати власні професійні компетентності.

Аналіз праць, присвячених постульованому професійному профілю академічного викладача, дозволяє виокремити певну сферу діяльності, спрямовану на підвищення кваліфікації, пов'язану з проблемами інформаційного суспільства та суцільної обізнаності.

Дослідники також наголошують на необхідності розширити професіоналізм учителя, включаючи професійну рефлексію (Мікут, 2001: 101) або проводити рефлексійну практику (Szadzińska, 2001: 105), включаючи в широко зрозумілу сферу досліджень академічного викладача (незалежно від його суворо наукової / професійної орієнтації / уподобань) також дослідницький підхід до власної освітньої діяльності. (Szadzińska, 2010: 239). За дослідницьким підходом, який розглядає вивчення власної освітньої діяльності як добровільний моральний обов'язок, зазначається, що це є умовою *sine qua non* творчого підходу до своєї професії, його творчого розвитку та вдосконалення техніки роботи.

За таких умов специфіка суспільства знань вимагає здатності трансформувати свою особистість, щодо прояву її творчості та індивідуальності. Вони необхідні, якщо від учителя вимагається постійний пошук нових ідей, нових методів дії та гнучка реакція на мінливі потреби. Саме таким, на думку польських учених має бути професійний профіль академічного викладача. Подаємо окремі приклади діяльності університетів Польщі.

На прикладі Варшавського Державного університету (Офіційний сайт ВДУ) розкриємо розвиток науково-дослідницьких компетентностей академічних викладачів. Для навчання докторантів в університеті діє 4 докторські школи:

- Міждисциплінарна докторська школа;
- Докторська школа гуманітарних наук;
- Докторська школа точних і природничих наук;

– Докторська школа соціальних наук.

Створення міждисциплінарної докторської школи у Варшавському університеті є відповіддю на сучасні виклики, з якими стикається наука. Вони передбачають проведення інноваційних досліджень, які перетинають межі дисциплін та наукових галузей. В рамках цієї школи докторанти готують докторські дисертації, що містять елементи використання їх досягнень щонайменше у двох обраних галузях науки із зазначенням провідної галузі або однопольового проекту, без зазначення провідної дисципліни.

Докторська гуманітарна школа – надає можливість отримання ступеня доктора наук із однієї з таких дисциплін, як: археологія, філософія, історія, лінгвістика, літературознавство, культура й релігія та мистецтво.

Докторська школа точних і природничих наук включає 7 дисциплін: астрономія, ІТ, математика, біологічні науки, хімічні науки, фізичні науки, науки про Землю та довкілля.

Докторська школа соціальних наук складається з 10 дисциплін: економіка та фінанси, соціально-економічна географія та просторове управління, дослідження безпеки, наука про соціальні комунікації та медіа, політологія та адміністрування, дослідження управління та якості, юридичні науки, соціологічні науки, педагогіка, психологія.

Докторантура відповідає ідеї навчання впродовж життя. У процесі підготовки програм цих досліджень ураховуються як потреби сучасного ринку праці, так й очікування академічних викладачів, які найчастіше мають бажання розширити свої знання та вдосконалити професійні навички, здобути нову кваліфікацію чи розвинути свої інтереси.

Акцентуємо, що докторанти беруть активну участь у науково-дослідних проєктах. Завдяки численним грантам, отриманим досвідченими вченими, наймолодші вчені можуть брати участь у роботі дослідницьких груп та отримувати додаткову стипендію. Такі умови, поряд з іншими, створює відзнака Європейської дослідницької ради (ERC).

У Варшавському університеті також діє так званий «відкритий університет», який пропонує низку навчальних курсів усім бажаючим, старше 16 років. Курси охоплюють шість галузей: культура та ідеї, світові мови, людина і суспільство, право, бізнес та ІТ, наука та довкілля, відпочинок та хобі.

Також Відкритий університет організовує лекції і дебати за участю не лише представників наукової спільноти, але й журналістів, акторів, політиків та представників культури. Це зустрічі, відкриті для всіх бажаючих.

Окрім загальнопоширених заходів формування окремих компетентностей академічних викладачів у рамках докторських шкіл, університет значну увагу приділяє професійному розвитку керівних кадрів.

Варшавський університет організовує курси та тренінги для працівників адміністрації для підвищення їхньої компетентності. Пропозиції доступні співробітникам, працевлаштованим у штаб-квартирі університету, на факультетах та в інших підрозділах.

Так, дуже популярними є Мовні курси для працівників адміністрації, серед інших можна відзначити тренінги та семінари з питань економіко-правової діяльності адміністрації. Наприклад, Тренінг із Закону про державні закупівлі «Внутрішня організація закупівель», навчання з питань психології та ефективної реалізації освітньої діяльності, наприклад, «Особиста продуктивність та мобільні додатки» тощо.

Усі заклади вищої освіти у Польщі мають свої наукові видання, декотрі по кілька видів, у яких висвітлено роботи як студентів, так і/або окремо академічних педагогів з різних напрямів науки та освіти, тим самим освітні заклади спрямовують роботу на підвищення науково-дослідницької компетентності своїх фахівців та їхні прагнення до самоосвітньої діяльності. Це робота з базами даних, семінари щодо організації наукових досліджень, викладу інформації тощо.

В рамках цього напрямку Краківська Академія ім. А. Ф. Моджевського для реалізації проєкту: «КА 3.0 – Інтегрована програма розвитку», проводить безкоштовне практичне навчання для викладачів та наукових працівників у галузі баз даних. Навчання відбувається в групах по 15 чоловік дистанційно. 16-годинний навчальний цикл, охоплює 6 тем:

- Система ідентифікації вчених ORCID (2x45 хв.);
- Основна колекція Web of Science (3x45 хв.);
- Скопус (2x45 хв.); EBSCO (3x45 хв.);
- Science Direct, SpringerLink (3x45 хв.);
- Відкриті наукові ресурси (3x45 хв.).

З цією самою метою в Педагогічній Академії ім. Марії Зежегожевської (Офіційний сайт (КА) розробляється Календар докторської школи та для академічних викладачів проводяться тренінги,

семінари, практичні заняття, он-лайн курси для підвищення науково-дослідницьких компетентностей за такими тематиками: «Візуалізація та інтерпретація даних», «Наукове письмо», «Університетській викладач», «Викладач університету 2», «Передові методи якісного дослідження», «Підготовка заявок на гранти», «Дидактика вищої освіти», «Дидактика вищої освіти», «Інформаційні технології у дослідницькій роботі» та багато інших.

В Поморському університеті у Слупську для вдосконалення професійної діяльності та особистісних якостей академічних працівників організовано міжфакультетський підрозділ – Центр підвищення компетентності, який підпорядковується безпосередньо проректору університету з європейських програм та співпраці з економікою.

Метою Центру є надання освітніх, навчальних, дослідницьких та діагностувальних послуг, а також підтримка діяльності інших установ на підставі партнерства. Діяльність Центру поширюється не лише на працівників університету, а й спрямована на інших фахівців та установи, пов'язані з освітою та вихованням. Центр пропонує численні курси та тренінги з багатьох тематичних галузей, включаючи: - комп'ютерні курси та тренінги, курси та тренінги для вчителів шкіл та науково-педагогічних працівників вищої освіти, дидактичні тренінги, методичні практикуми, профілактичні та терапевтичні тренінги, логопедично-ораторські практикуми, курси електронного навчання.

З кожного курсу розроблено послідовні навчальні програми, які можуть викладатись як у групі, так й індивідуально. Вони корегуються таким чином, щоб забезпечити найбільш ефективний розвиток потенціалу учасників тренінгів. Дати та місця навчання є адаптованими до потреб осіб чи установ, які замовляють послугу, а також у зручних місцях, у приміщеннях клієнта або в приміщенні університету. Тобто навчальні курси працюють за індивідуальним підходом. Навчання може проводитися у формі традиційних занять / семінарів, електронного навчання або змішаного навчання (поєднання традиційного навчання з он-лайн навчанням).

У зв'язку із поширенням коронавірусу заклади освіти перейшли на дистанційну форму роботи, викладачі повинні були оволодівати новими інтернет-технологіями. В цьому сенсі слухними виявилися он-лайн тренінги Варшавського університету (<https://www.uw.edu.pl/>), подаємо 2 із них:

– «Ментиметр – онлайн і в прямому ефірі. Простий додаток для взаємодії зі студентами під час лекцій, вправ та практичних занять – базовий рівень», відкриває нові можливості для діалогу зі студентами як під час онлайн-занять, так і в аудиторіях за допомогою безкоштовного інструменту.

– «Вступ до подолання емоцій та стресів у віддаленій робочій ситуації» дозволяє розвивати компетентності учасників у галузі управління власними емоціями та подолання ситуації зі стресом учасників занять у новій ситуації та набуттям базових психологічних знань, пов'язаних із змінами в управлінні.

Кожен з них повинен у своєму, більш вузькому напрямі, сприяти розвитку академічних викладачів.

У Соціальної академії наук (SAN) Варшави запровадили так звані «Академічні співбесіди з dySTANs: Докторантура для амбітних практиків».

Організаторами академічних бесід із dySTAN є д-р Міхал Хмелецький, проф. SAN – академічний викладач і водночас професійний перемовник та тренер; д-р Анджей Маряньський, проф. SAN – заступник декана з наукової роботи, кандидат наук, академічний викладач у галузі менеджменту, проф. доктор хаб. Лукаш Сулковські – проректор з наукових досліджень та інтернаціоналізації в SAN, президент PCG Polska, завідувач кафедри Інституту громадських справ Ягеллонського університету (Офіційний сайт SAN).

На академічних бесідах із dySTAN обговорюються наукові теми, спрямовані на потребу практиків у докторантурі.

На жаль, усі ЗВО з усіма їх можливостями щодо розвитку академічних педагогів у рамках однієї статті охопити неможливо. Натомість, зупинимось на спеціалізованих закладах надання освітніх послуг. Саме ці заклади ведуть моніторинг наявних та прогнозування майбутніх запитів академічних викладачів на основі збирання інформації із університетів з усієї країни.

Так, наприклад, Центр підвищення кваліфікації м. Слупська (Centrum dosconalenia kompetencji) пропонує своїм відвідувачам численні курси та тренінги з багатьох тематичних галузей, включаючи: комп'ютерні курси та тренінги, курси та тренінги для вчителів, спеціалістів для бізнесу, дидактичний тренінг, методичні практикуми, профілактичні та терапевтичні, логопедичні практикуми, курси електронного навчання.

Послідовна навчальна програма добирається таким чином, щоб забезпечити найбільш ефективний розвиток потенціалу учасників тренінгу. Дати та місця навчання визначаються

індивідуально. Заняття проводяться за датами, адаптованими до потреб осіб чи установ, які замовляють послугу, а також у зручних місцях, у приміщеннях клієнта або в приміщеннях освітнього закладу.

Навчання може проводитись у формі традиційних занять / семінарів, електронного навчання або змішаного навчання (поєднання традиційного навчання з онлайн-навчанням) у великих групах або індивідуально.

Висновки. Від умов праці багато в чому залежить якість роботи працівника, і не лише від матеріальних (особистий кабінет, технічне оснащення, фінансове забезпечення тощо), важливим чинником є забезпечення професійного розвитку науково-педагогічних кадрів. Якщо педагог умотивований для подальшого професійного розвитку, якщо він орієнтується не лише на можливості самоосвіти, але й має значні різнопланові можливості для самореалізації, вдосконалення своїх компетентностей у необхідному для нього напрямку, якщо його зусилля щодо вдосконалення професійної діяльності належним чином забезпечуються та оцінюються позитивно, педагог матиме стимул постійно розвиватися та вдосконалюватися. Саме побудова такої системи розвитку науково-педагогічних кадрів сприяє тому, що держава отримує інтелектуальний ресурс як у науковій сфері, так і в освіті майбутніх фахівців, які матимуть найкращу та найсучаснішу освіту.

У цьому дослідженні розглянуто окремі аспекти розвитку академічних педагогів, які реалізуються в провідних закладах освіти Польщі. Професійний розвиток академічних викладачів у Польщі на сьогодні відбувається за допомогою різноманітного інструментарію. Відзначимо, що заходи, які вживаються сусідньою країною, майже збігаються із формою щодо підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у сучасній Україні, хоча, вони й реалізуються на більш якісному рівні, оскільки педагогам надані більш широкі можливості для вдосконалення професійної діяльності, Польща залучає для освіти своїх фахівців більше міжнародних програм та грантів, які сприяють науковому, дослідницькому та, загалом, професійному розвитку фахівців освіти.

Аналіз навчання в ЗВО Польщі довів, що вони опікуються своїм професійним складом, аналізують наявні проблеми і сучасні потреби в розвитку академічних працівників, розробляють більш ефективні програми вдосконалення професійно-педагогічних компетентностей, пропонувані закладами курси різноманітні, розраховані на вдосконалення усіх складників професійної компетентності педагога.

Питання вдосконалення професійної компетентності викладачів ЗВО завжди будуть актуальними. ЗВО повинні вивчати, переймати та адаптувати досвід один одного як на національному, так і на міжнародному рівнях та розвивати систему підвищення компетентностей педагогічних та науково-педагогічних кадрів задля забезпечення найякіснішої освіти студентів та сприятливих умов для роботи та розвитку науково-педагогічного персоналу.

Література

Майборода В. С. Розвиток університетської освіти та науки в Польщі (кінець XX – початок XXI століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Київ. 2011. 24 с.

Мушинські А. Організаційно-педагогічні умови професійного навчання у центрах неперервної освіти Польщі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Тернопіль. 2004. 22 с.

Офіційний сайт Варшавського Державного університету. (ВДУ). URL: <https://eurostudy.info/uk/info/varshavskij-universitet> (Дата звернення: 15.05.2021)

Офіційний сайт Краківської Академії ім. А.Ф. Моджевського (КА). URL: <https://ua.ka.edu.pl/> (Дата звернення: 07.05.2021)

Офіційний сайт Поморського університету у Слупську (ПУ). URL: <https://www.apsl.edu.pl/> (Дата звернення: 07.05.2021)

Офіційний сайт Соціальної академії наук (SAN). URL: <https://warszawa.san.edu.pl/> (Дата звернення: 13.05.2021)

Чернишова Є. Р. Формування кадрового потенціалу системи післядипломної педагогічної освіти: монографія. Київ: Пед. думка, 2012. 472 с.

Яковенко О. І. Напрями підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки реалії та перспективи*. Випуск 79. Том 2. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.210-213.

Ярошинська О. Наукове стажування як одна із форм підвищення професійної майстерності викладача вищої школи. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2008. № 27. С. 153-159.

Centrum dosconalenia kompetencji. URL: <https://cdk.apsl.edu.pl/oferta.htm#szkolenia> (Дата звернення: 07.05.2021)

Grabarczyk Czesław Rozwój kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich nauk technicznych. 2012. 173 st.

Jashapara A., Wiedzą Z., Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2014, s. 338.

Justyna M. Bugaj Uniwersyteckie strategie rozwoju zawodowego nauczycieli. 2016. 186 st.

Justyna M. Bugaj Wsparcie organizacyjne rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich – propozycja modelu. 2019. 128 st.

Mikut M. Profesjonalna refleksja jako kluczowy element kompetencji zawodowych nauczyciela akademickiego. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. 2001. nr. 17.

Ostrowska U. Nauczyciel akademicki w roli badacza własnej działalności edukacyjnej. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. 2010. nr. 14-15.

Szadzińska E. Kompetencje nauczyciela akademickiego w przygotowaniu nauczycieli do realizacji refleksyjnej praktyki. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. 2001. nr. 17.

O szkolnictwie wyższym i nauce: Prawo z dnia 20 lipca 2018 r. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzuzdiennik-ustaw/prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-18750400>

Professional development of academic teachers in modern Poland

Yakovenko Olena²

Izmail State University of Humanities, Izmai, Ukraine

The author notes that Ukraine's desire to integrate into the European educational space necessitates a detailed analysis and systematization of the experience of foreign countries in the professional development of research and pedagogical staff in the system of postgraduate education. The consideration of advanced training and the development of professional competencies of pedagogical and research-pedagogical workers on the experience of neighbouring Poland is actualized. Based on the scientific research of domestic and Polish scientists, the author, taking into account the distribution of professional competencies of academic teachers into four groups: scientific and professional, psychological and pedagogical, managerial and digital, analyses the Polish experience in the development of academic teachers. Theoretically, it states that Polish universities provide their professional staff with a variety of opportunities for professional growth, providing the most effective and favourable conditions for their further professional development. It also notes the importance of developing professional reflection, a creative approach to one's profession, studying and analysing not only one's own pedagogical professional activities, but also one's own educational ones. The author analyses the activities of a number of Higher Educational Establishments on the professional development of academic teachers, these are: the University of Warsaw, Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, Pomeranian University in Slupsk, Social Academy of Sciences. Vivid examples of their activities in the development of academic workers are provided. The author comes to the conclusion that the professional development of academic teachers in Poland today takes place with the help of a variety of tools. It should be noted that the measures taken by the neighbouring country almost coincide with the work to improve the qualifications of research and pedagogical staff in modern Ukraine, however, they are implemented at a higher quality level; teachers are presented with more opportunities to improve their professional activities, Poland attracts more international specialists for the education of its specialists. Programs and grants that contribute to the scientific, research-related and, in general, professional development of education specialists are implemented. In general, in the context of globalization and European integration of educational processes, the exchange of educational experience is necessary to provide high-quality educational services.

Keywords: *academic teachers, measures to improve the professional competence of teachers of Higher Educational Establishments, the Higher Educational Establishments of Poland, professional competence, development.*

References

Centrum dosconalenia kompetencji. [Centrum dosconalenia kompetencji]. URL: <https://cdk.apsl.edu.pl/oferta.htm#szkolenia> (Data zvernennya: 07.05.2021)

² *Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor at the Entrepreneurship and Tourism Management Departmen of the Izmail State University of Humanities*

Chernyshova, YE.R. (2012). *Formuvannya kadrovoho potentsialu systemy pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity* [Formation of personnel potential of the system of postgraduate pedagogical education]. Kiev. [in Ukrainian].

Grabarczyk Czesław (2012). Rozwój kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich nauk technicznych. 173 st. [in Polish]

Mayboroda, V.S. (2011). Rozvytok universytet-s'koyi osvity ta nauky v Pol'shchi (kinets' XX – pochatok XXI stolittya). [Development of university education and science in Poland (late XX - early XXI century)]: *Candidate's thesis*. Kiev. 24 p. [in Ukrainian]

Jashapara A., Wiedzą Z., (2014). Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, st. 338. [in Polish]

Justyna M. (2016). Bugaj Uniwersyteckie strategie rozwoju zawodowego nauczycieli. 186 st. [in Polish]

Justyna M. (2019). Bugaj Wsparcie organizacyjne rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich – propozycja modelu. 128 st. [in Polish]

Mikut M. (2001). Profesjonalna refleksja jako kluczowy element kompetencji zawodowych nauczyciela akademickiego. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. nr. 17. [in Polish]

Mushyn'ski, A. (2004). Orhanizatsiyno-pedahohichni umovy profesiynoho navchannya u tseentrakh neperervnoyi osvity Pol'shchi [Organizational and pedagogical conditions of vocational training in the centers of continuing education in Poland] *Candidate's thesis*. Ternopil. 22 p. [in Ukrainian]

Ofitsiynny sayt Varshavs'koho Derzhavnogo universytetu. (VDU). [Official site of Warsaw State University. (VDU).] URL: <https://eurostudy.info/uk/info/varshavskij-universitet> (Data zvernennya: 15.05.2021)

Ofitsiynny sayt Krakivs'koyi Akademiyi im. A.F. Modzhevs'koho (KA). [Official site of the Krakow Academy. A.F. Modziewski (KA)]. URL: <https://ua.ka.edu.pl/> (Data zvernennya: 07.05.2021)

Ofitsiynny sayt Pomors'koho universytetu u Slups'ku (PU). [Official site of the Pomeranian University in Slupsk (PU)]. URL: <https://www.apsl.edu.pl/> (Data zvernennya: 07.05.2021)

Ofitsiynny sayt Sotsial'niyi akademiyi nauk (SAN) Varshavy. [Official site of the Social Academy of Sciences (SAN) of Warsaw]. URL: <https://warszawa.san.edu.pl/uczelnia/san/czy-wiesz-ze> (Data zvernennya: 13.05.2021)

Ostrowska U. (2010). Nauczyciel akademicki w roli badacza własnej działalności edukacyjnej. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. nr. 14-15. [in Polish]

O szkolnictwie wyższym i nauce: Prawo z dnia 20 lipca 2018 r. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzuziennik-ustaw/prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-18750400> [in Polish]

Yakovenko, O.I. (2021) Napryamy pidvyshchennya profesiynoyi kompetentnosti naukovopedahohichnykh pratsivnykiv [Directions for improving the professional competence of research and teaching staff]. *Naukovyi Chasopys National Pedagogical Dragomanov University. Series 5. Pedagogical sciences: realias and perspectives. Collection of research articles. – Scientific Journal of the National Pedagogical University. M.Dragomanova. Series 5. Pedagogical sciences of reality and prospects*. Issue 79. P. 210-213 [in Ukrainian]

Yaroshyn'ska, O. (2008). Naukove stazhuvannya yak odna iz form pidvyshchennya profesiynoyi maysternosti vykladacha vyshchoyi shkoly. [Scientific internship as one of the forms of improving the professional skills of a high school teacher]. *Psykhologo-pedahohichni problemy sil's'koyi shkoly*. № 27. P. 153-159. [in Ukrainian]

Szadzińska E. (2001). Kompetencje nauczyciela akademickiego w przygotowaniu nauczycieli do realizacji refleksyjnej praktyki. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. nr. 17. [in Polish]

Accepted: August 2, 2021

